

STAJALIŠTA

Sramotno slavljenje ratnoga zločinca

Željko Sabol

U Vrbasu je 29. kolovoza 2001. predstavljena knjiga Rade Milčanović »Ovo je moja zemlja« izdavača »Glasa javnosti« i Vojno-izdavačkog zavoda. Događaju je bio prisutan junak knjige pukovnik Vojske Jugoslavije Veselin Šljivančanin, glumci su čitali odlomke iz knjige, a uzvišenosti slavljia pridonio je lokalni guslar gudeći epsku pjesmu posvećenu cerskoj bici. Šljivančanin se tada obratio publici i doživio ovacije.

U razgovoru za *Radio slobodna Europa* iznio je da se ne misli dobrovoljno predati Medunarodnom sudu u Haagu, a na pitanje o odgovornosti za ratni zločin odgovorio je: »Ja sam govorio vojnicima da izvršavaju zadatke. Radio sam ono što je bilo potrebno da sačuvamo svoju zemlju, kao oficir, kao čovjek... Pomo-gli smo više hrvatskom narodu nego svom srpskom i pravoslavnom, od koga ja potječem. Za mene je bio tada samo jedan narod – jugoslavenski«.

O haaškoj optužnici tvrdi: »To sve nije istina, to je laž. Znači, optužnicu protiv mene

su sačinili moji bivši drugovi i oficiri, među kojima je i Mile Dedaković... moja jedinica uopće tamo nije bila na tom mjestu na kojem su se zločini desili. Ja tamo nikad nisam bio... Kad bih išao u Haag priznao bih sve protiv svoje zemlje, a mi smo jedna ugledna zemlja, koja je služila kao primjer u svijetu.«

Evakuacija »po željama«

Na poblize pitanje o ranjenicima iz vukovarske bolnice Šljivančanin kaže: »Mi smo došli i uradili pošteno svoj zadatak«. Iznosi da su ranjenike smjestili u vozila i »evakuirali tamo gdje su oni htjeli«. »Iz vukovarske bolnice, pod mojom kontrolom, ako sam ja tamo i prisustvovao, odvedeni su samo teroristi koji su se tamo krili«. Za sve ostalo veli da ne vjeruje, niti zna »da se nešto ružno dogodilo«.

Tako se, eto, dosta šeptrljavo i providno brani Veselin Šljivančanin, koji je nakon pada Vukovara zaprijetio ulaz u bolnicu, a ranjenici, njih oko tri stotine, na njegov su nalog otpremljeni kroz stražnji bolnički izlaz na Ovčaru u tamo strijeljani i pokopani u zajedničku grobnicu.

Svojedobno je *The Sunday Times* objavio svjedočenje jednog Srbina, očevica pada Vukovara, prema kojem je Šljivančanin i sam ubio nekoliko ljudi... Kad je u Beograd stigla haaška optužnica u Klubu Vojske Jugoslavije organizirano mu je slavlje i nazvan je »vitezom od Vukovara«. Medijska zvijezda postao je ne samo on nego i njegova majka. Danas kad Haag ustraje na njegovu izručenju vlast tvrdi kako to priječi »časnički imunitet«

Tako Šljivančanin poriče da je išta znao i učinio, a pod dojmom svoje slave i veličine ne propušta reći kako je imao kontrolu nad događajima »ako je tamo i bio«.

otkopani iz grobnice na Ovčari.

Darovan mu automobil za »osloboditeljske« zasluge
Šljivančanin je zapovjedio i

je izbjegavao razgovor, a kad se uporna majka uspjela s njim suočiti na ulici, na pitanje: »Gdje je moj sin, kamo ste ga odveli?!« – junačina Šljivančanin se bez riječi okre-

prijeden je u potpukovnika, pa ubrzo u pukovnika. Za »osloboditeljske« zasluge darovan mu je lijep automobil.

»Vitez od Vukovara«

Kad je u Beograd stigla haaška optužnica u Klubu Vojske Jugoslavije organizirano mu je slavlje i nazvan je »vitezom od Vukovara«. Medijska zvijezda postao je ne samo on nego i njegova majka.

Danas kad Haag ustraje na njegovu izručenju vlast tvrdi kako to priječi »časnički imunitet«. Jugoslavenski predsjednik Vojislav Koštunica je u povodu Šljivančaninova nastupa u Vrbasu izjavio kako to »šteti svima, ali je žalosno što se manipulira tim događajem«.

Time je aludirao na riječi svoga političkog suparnika Zorana Đinđića, koji je izja-

vo: »Šljivančanin je u nadležnosti generala Nebojše Pavkovića, zapovjednika jugoslavenskog glavnog stožera, a ovaj pak u nadležnosti Koštunice. Ako oni ne reagiraju imamo problem«.

Srbija daleko od otrežnjenja

Tako Koštunica i Đinđić okolišaju i koriste slučaj za uzajamno prepucavanje.

Mnogo je određeniji predsjednik Skupštine Vojvodine Nenad Čanak, koji je nastup Šljivančanina komentirao: »Vojska Jugoslavije se još ponaša kao da nema točnu sliku u kojoj se državi nalazi... poslije najveće sramote koju je ova zemlja ikada doživjela, kao što je vukovarska katastrofa«.

Dok se Radovan Karadžić, navodno prurušen u pravoslavnog popa, i Ratko Mladić skrivaju u Bosni, Veselin Šljivančanin javno nastupa. Njegovu najnovije slavljenje pokazuje da su u Srbiji, unatoč padu i zatočenju Slobodana Miloševića, još daleko od otrežnjenja.

Autor je novinar i publicist iz Zagreba.

Svaki umirovljenik bez dvanaest razlika mirovina

Džemaludin Kaladžisalihović

Ministar rada i socijalne skrbi mr. Davorko Vido- vić u javnosti je naveo mogućnost da se mirovine usklađuju jedanput godišnje, jer bi time planiranje proračuna bilo jednostavnije, a umirovljenici ne bi ništa izgubili, jer bi time imali samo odgodu isplate mirovina za još šest mjeseci.

Tvrđnja o negubitku nije točna. I sa sadašnjim usklađivanjem mirovina dva puta godišnje kupovna moć mirovina se smanjuje svaki mjesec zbog inflacije. S usklađivanjem mirovina samo jedanput godišnje smanjenje kupovne moći mirovina bilo bi još veće. Osim toga umirovljenici bi imali i gubitak koji se izvodi iz sadašnjega načina usklađivanja mirovina.

Zakonita oduzimanja

Prema važećim propisima o usklađivanju mirovina, mirovina svakom umirovljeniku isplaćena za određeni mjesec nije njegova mirovina za taj određeni mjesec, nego njegova prosječna mirovina za šest mjeseci iz prethodnoga polugodišta, na koju stječe pravo tek od prvog dana nakon isteka tog polugodišta.

S usklađivanjem mirovina samo jedanput godišnje smanjenje kupovne moći mirovina bilo bi još veće. Osim toga umirovljenici bi imali i gubitak koji se izvodi iz sadašnjega načina usklađivanja mirovina... Prijedlogom da se mirovine usklađuju jedanput godišnje bez njihova usklađivanja tijekom godine svakom bi se umirovljeniku oduzimalo dvanaest razlika mirovina

Zato se nakon svakog usklađivanja mirovina svakom umirovljeniku oduzima (na zakonit način) šest razlika između usklađene mirovine za tekuće polugodište i mirovine koju je primao u prethodnom polugodištu.

Prijedlogom da se mirovine usklađuju jedanput godišnje bez njihova usklađivanja tijekom godine svakom umiro-

promjena varijable prema kojoj se mirovine usklađuju može izraziti indeksnim brojevima većim od 100, što u pravilu i jest.

Staro i novo sramotno obilježavanje umirovljenika

Nekadašnja HDZ-ova vlast obilježila je umirovljenike kao građane drugoga reda time što je zakonom odredila da

Nova vlast nema moralno pokriće pozivati se na primjenu načela pravednosti kada je zakonom o povećanju mirovina to načelo, suprotno odluci Ustavnoga suda od 12. svibnja 1998., bezobzirno prekršila

vljeniku oduzimalo bi se dvanaest razlika mirovina.

Taj je gubitak uvijek veći od gubitka od dva puta po šest razlika mirovina za jednu godinu prema važećim propisima o usklađivanju mirovina, ako se za svako polugodište

umirovljenici ne samo da nemaju pravo sudjelovanja u podjeli nacionalnog dobra u istoj mjeri kao i zaposleni, iako je njihov doprinos u stvaranju tog dobra neprijeporan, nego nemaju ni pravo da im se mirovine povećavaju za is-

to vremensko razdoblje od šest mjeseci za koje se povećavaju troškovi života i plaće zaposlenih, nego tek po isteku tog razdoblja.

Dok je bila u oporbi, nova je vlast bila protiv takva sramotna obilježavanja umirovljenika i glasala je protiv donošenja sadašnjeg zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju.

Sada kada je na vlasti, prijašnjoj oporbi ne samo da više ne smeta takvo sramotno obilježavanje umirovljenika, nego ona razmišlja i o novom obilježavanju umirovljenika.

Napokon, nova vlast nema moralno pokriće pozivati se na primjenu načela pravednosti kada je zakonom o povećanju mirovina to načelo, suprotno odluci Ustavnoga suda od 12. svibnja 1998., bezobzirno prekršila.

Autor je umirovljeni sveučilišni docent iz Zagreba.

MOJMIH MIHATOV

Čudno je to medijsko prešućivanje uzleta na hrvatskom tržištu kapitala

Zdenko Frančić

Kada je svojedobno burzovni Indeks Dow Jones (Dow Jones Industrial Average) trebao preskočiti magičnu vrijednost od deset tisuća bodova, američka i svjetska javnost bila je zasuta financijskim informacijama. Na primjer, CNN, kao paradigma globaliziranih medija, o tome je izvješćivao svakih nekoliko minuta.

U brojnim intervjuima najpoznatiji financijski stručnjaci s pravom su takva spektakularna burzovna kretanja tumačili kao neviden uzlet američkoga gospodarstva. Posljedično, investitori su se masovno okretali ulaganjima u dionice, još više podižući njihove cijene.

Preskočena psihološka granica od tisuću bodova

Nasuprot tome, hrvatskim medijima čini se nije bila dovoljno zanimljiva vijest da je nakon svršetka trgovanja u petak, 31. kolovoza CROBEX, indeks Zagrebačke burze, preskočio psihološku granicu od tisuću bodova, zaustavivši se na vrijednosti 1009.

Nažalost, to u glavnom dnevniku Hrvatske televizije nije bilo ni spomenuto, a novine su sutradan u pravilu bez komentara rutinski donijele grafikone ili samo gole vrijednosti hrvatskih burzovnih indeksa iz kojih samo znalci mogu iščitati da su hrvatske burze u usponu.

Iako je CROBEX već nekoliko puta »probio« granicu od tisuću bodova, analizirajući trendove kao i sve veći bijeg kapitala iz SAD-a u eurozonu (euroland), na koju se oslanja Hrvatska, očekivati je da će se

bikovsko tržište, odnosno porast cijena dionica na obje hrvatske burze (Zagrebačka burza i Varaždinsko tržište vrijednosnica) nastaviti.

Premda je hrvatsko tržište vrijednosnim papirima još plitko, s nezadovoljavajuće malim opsegom trgovanja, oni koji su se posljednjih mjeseci odlučili na ulaganje i te kako su dobro zaradili.

Brokri su očajavali i u čudu gledali malobrojne stranke

Indeks CROBEX »dno« je dosegnuo sredinom studenoga 1999., kada mu je vrijednost bila samo nešto iznad petsto bodova, a slično je bilo i s VIN-om, indeksom Varaždinskoga tržišta vrijednosnica.

Obeshrabreni investitori povlačili su kapital iz Hrvatske, a mali dioničari, ismijani i poniženi, očajavali su nad svojom imovinom koja im se naočigled topila. Također, doslovce je zaglibila i kupovna privatizacija te su stradalnici i invalidi Domovinskoga rata svoje dionice PIF-ova (privatizacijski investicijski fondovi) prodavali po mizernoj nominalnoj cijeni od pet do deset posto. Brokri su očajavali i u čudu gledali malobrojne stranke.

Ništa čudno, jer se investicijska klima u prošlih desetak godina ponajbolje može ilustrirati izjavama najistaknutijih pripadnika novonastale HDZ-ove društveno-političke elite od kojih se moglo čuti da se pod krivičnom i materijalnom odgovornošću zaklinju da ne posjeduju dionice nijednoga poduzeća.

Tvrđnja doista čudna, pa i užasavajuća, jer pokazuje da nisu imali povjerenja u vlastiti projekt pretvorbe i privatizacije. Dakle osob-

Hrvatskim medijima čini se nije bila dovoljno zanimljiva vijest da je nakon završetka trgovanja u petak, 31. kolovoza CROBEX, indeks Zagrebačke burze, preskočio psihološku granicu od tisuću bodova, zaustavivši se na vrijednosti 1009... Premda je hrvatsko tržište vrijednosnim papirima još plitko, oni koji su se posljednjih mjeseci odlučili na ulaganje i te kako su dobro zaradili

nim se primjerom htjelo pokazati kako je dioničarstvo, taj najnormalniji oblik prikupljanja svježeg kapitala, nešto ružno, nepoželjno.

A baš su pripadnici te elite na legitimnim i demokratskim izborima dobili mandat da Hrvatsku vode kroz tranziciju iz planskog u tržišno gospodarstvo.

Kada je postalo jasno da će HDZ sici s vlasti – oporavak

Oporavak hrvatskih tržišta kapitala počeo je u trenutku kada je po-

Oporavak hrvatskoga tržišta kapitala počeo je u trenutku kada je postalo jasno da će HDZ izgubiti vlast, zajedno s konceptom prema kojem je hrvatsko gospodarstvo trebalo biti u posjedu malog broja podobnih i pomno odabranih obitelji

stalo jasno da će HDZ izgubiti vlast, zajedno s konceptom prema kojem je hrvatsko gospodarstvo trebalo biti u posjedu malog broja podobnih i pomno odabranih obitelji.

Nažalost, široj je javnosti ostalo nepoznato da su se tržišne kapitalizacije Zagrebačke burze i Varaždinskoga tržišta vrijednosnica (koje je više komplementarno nego li korelirano zagrebačkom) u posljed-

njih dvadesetak mjeseci gotovo dvostručile, što se može iščitati iz porasta vrijednosti burzovnih indeksa.

Vrijednosti dionica PIF-ova porasle su pak četiri-pet puta!

Kako su burzovni indeksi nezaobilazan čimbenik pri procjenjivanju tržišnih očekivanja za pojedine dijelove ili ukupno gospodarstvo neke zemlje, mnogi inozemni, ali i domaći investitori počeli su aktivnije pratiti kretanja na hrvatskom tržištu kapitala.

Udvostručenje tržišne vrijednosti gospodarstva

Koaliicijska vlada donijela je toliko potrebnu stabilnost i sigurnost, industrijska proizvodnja raste, opća je nelikvidnost smanjena, kamata na kredite poduzetnicima su pale, bankarski sustav je stabiliziran, a indeks poslovnog optimizma narastao je na najveću vrijednost od

stvaranja samostalne Hrvatske države.

Udvostručenje tržišne vrijednosti hrvatskoga gospodarstva, odnosno porast njegove vrijednosti od sto posto, u samo dvadesetak mjeseci mandata koaliicijske vlade prilično je impresivan, te je nesumnjiv dokaz uspjeha vladine makroekonomske politike.

Bez dobre makroekonomske politike nemoguć je daljnji gospodarski rast niti je moguće otvaranje novih radnih mjesta. U konačnici, jedino dostatan gospodarski rast i puna zaposlenost mogu osigurati dostojan standard hrvatskih gradana.

Dobra vijest očito nije vijest

U medijima žalosno zapostavljen uspjeh CROBEX-a ponovno postavlja pitanje zašto u Hrvatskoj dobra vijest nije vijest?

Gospodarski pokazatelji su možda suhoparni, čak pomalo dosadni, ali su za budućnost Hrvatske osjetno važniji od medijski atraktivnih izjava o gospodarskom slomu koje šire razni katastrofičari.

Dobro je poznato kako je rast vrijednosti burzovnih indeksa u pravilu pouzdan signal ekonomske ekspanzije, te je zaista čudno da mediji, posebice televizija, nisu agre-

sivniji pri promoviranju kulture investiranja. Zašto, na primjer, Hrvatska televizija u Dnevniku nema stalnu rubriku o burzovnim kretanjima? Zašto se i naše dnevne novine ne ugledaju na (ozbiljniji) strani tisak u kojem se vrijednosti burzovnih indeksa donose na naslovnicama stranica?

Pomalo je paradoksalno da su financijske informacije o hrvatskom gospodarstvu kroz servis Reutersa i putem Interneta na WWW stranicama Bloomberg, Primarka, Telekursa Thomsona Financiala i Interneta Securitiesa dostupnije stranim investitorima negoli domaćoj javnosti.

To je oblik izravnoga ulaganja u gospodarstvo

Ipak valja napomenuti da su neki hrvatski Internet portali takvu praksu već uveli, pridajući veliku važnost financijskim informacijama.

Pravi je to korak prema razbijanju predodžbe da je ulaganje u vrijednosne papire puka potrošnja koju treba izbjegavati, nego oblik izravnoga ulaganja u gospodarstvo.

Kako je gotovo sigurno da će se opća povoljna klima za investiranje u eurozoni odraziti i na daljnji uzlet bikovskog tržišta u Hrvatskoj, preostaje nada da će zbog općeg interesa razvoja našeg gospodarstva takve financijske informacije hrvatskim medijima postati daleko zanimljivije nego što je to trenutno.

Autor je doktor znanosti, saborski je zastupnik i potpredsjednik Glavnoga odbora SDP-a.